

บูรณาการและการพัฒนาวิธีสอน

ได้กล่าวเรื่อง "บูรณาการ" และเรื่อง "บูรณาการและการพัฒนาหลักสูตร" ไว้แล้ว ต่อไปนี้จะกล่าวเรื่อง "บูรณาการและการพัฒนาวิธีสอน" ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ถ้าครูและนักการศึกษาได้เชื่ออย่างมั่นคงแล้วว่า บูรณาการเป็นสถานะสูงสุดอันพึงประสงค์ในชีวิต ก็จะได้พยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้เกิดสถานะดังกล่าวแก่นักเรียนของตน

บูรณาการและการพัฒนาวิธีสอน(Integration and Pedagogical Development) เนื่องจากสำหรับเด็กนั้น ย่อมจะต้องประสบปัญหาอยู่มากมายในระหว่างที่มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน หรือสถานศึกษา หรือแม้แต่เติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว ปัญหาแห่งชีวิตก็ยิ่งจะเพิ่มขึ้นหลายเท่าทวีคูณ ดังนั้นทำอะไรเด็กจึงจะได้แก้ปัญหานั้น หรือทำอะไรเด็กจึงจะคิดเป็น หรือมีนิสัยคิดแก้ปัญหาเป็น คิดตัวไปจนกระทั่งเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ เกี่ยวกับปัญหานี้ นักการศึกษามองออกทันทีว่า สมควรให้เด็กได้รู้จักและเคยชินกับวิธีแก้ปัญหา (problem-solving method) เสียโดยเร็ว เมื่อรู้จักแล้วและเคยชินกับวิธีการนี้แล้ว เขาก็จะได้นำไปพยายามใช้แก้ปัญหานั้น ในระหว่างที่มีชีวิตเป็นนักเรียนอยู่ และนำคิดตัวไปใช้ ต่อไปข้างหน้าอีกด้วย

ครูและนักการศึกษาจึงตกลงใจใช้วิธีแก้ปัญหานั้นเป็นวิธีสอน เพื่อใช้สอนวิชาที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาโดยตรง เช่น วิชาสังคมศึกษา เป็นต้น ตัวอย่างการสอนโดยใช้ วิธีแก้ปัญหามีปัญหาเป็นวิธีสอน จะขอยกตัวอย่าง การสอนเรื่อง ศิล ๔ โดยใช้วิธีการแก้ปัญหานั้นเป็นวิธีสอน โดยสังเขป ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ ๑ การกำหนดปัญหา

ด้วยปรากฏว่าในชั้นของเรา มีปัญหามากนัก อยู่กันอย่างไม่รวมเรียงมีการลักขโมยบ้าง นักเรียนตัวโต ข่มเหงนักเรียนตัวเล็กกว่า โดยมีการขู่ขมิย, ชกต่อย ทำร้ายกันบ้าง บางครั้งก็มีการโกหกหลอกลวงให้เข้าใจ

ผิด เมื่อคนที่ถูกหลอกลวงดำเนินการไปตามที่ถูกเขาหลอก ก็ชวนกันโห่ร้องให้ได้อาย บางคนไปแอบดูรูปหรือหรือคัมสุรา หรือไปทดลองสูบบุหรี่อื่นก็มี รวมความว่ามีปัญหาร้ายแรงอยู่มาก ไม่อาจเล่าเรียนได้โดยปกติสุข เป็นสถานะที่ชั่วร้ายไม่พึงประสงค์

ขั้นที่ ๒ การตั้งสมมุติฐาน

เมื่อทราบปัญหาเช่นนี้แล้ว จะทำอย่างไรก็ตามหลักวิชาอีกกล่าวไว้ว่า เราจะต้องแก้ปัญหานั้น ให้ตรงสาเหตุของปัญหานั้น ๆ เมื่อคุยกับนักเรียนช่วยกันพิจารณาสาเหตุร่วมกันแล้ว ก็เห็นว่าสาเหตุนั้นมีหลายระดับ แต่ในระดับที่ไม่ยากนัก หรือในระดับเบื้องต้น ก็พอจะมองเห็นได้ว่า

- เรายังไม่ได้ออกเป็นกฎ หรือระเบียบ ที่แจ้งให้ทราบทั่วกันว่า การกระทำที่กล่าวแล้วนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ควรกระทำ

- พวกเราบางคนขาดแคลน ไม่มีเงินซื้อดินสอหรือซื้ออาหารกลางวัน

- บางคนหลงผิด ไม่คิดถึงอกเขาอกเรา ชอบหลอกลวง กลั่นแกล้ง ข่มเหงผู้ที่มีกำลังน้อยกว่า

- และอื่น ๆ อีก

ดังนั้น สมมุติฐานในการแก้ปัญหานั้นของเรา ก็คือต้องพยายามปฏิบัติแก้ไขตรงสาเหตุเหล่านั้น เป็นข้อๆ ไป เช่น

- ต้องร่วมมือกันกำหนดเป็นระเบียบของชั้น ไม่ให้เอาสิ่งของ ของผู้อื่นไปเป็นของตัวเอง ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มของเมา หรือเสพสิ่งเสพติดทั้งปวง ฯลฯ

- เพื่อแสดงน้ำใจมิตรภาพ และการรู้จักแบ่งปันในชั้นของเรา, นักเรียนผู้ใดมีข้าวของมาก เช่น มีดินสอ ๑๐ แท่ง ก็อาจจะแบ่งปันให้เพื่อนร่วมชั้นของเราบ้าง ด้วยน้ำใจรัก และน้ำใจอันกว้างขวาง

- อาจแบ่งนักเรียนในชั้น ออกเป็น ๔-๖ กลุ่ม มอบให้แต่ละกลุ่มพิจารณาปัญหา เรื่องการข่มเหงกัน

การหลอกลวงผู้อื่น ฯลฯ โดยควรเข้าร่วมด้วยอย่างใกล้ชิด จนกระทั่งเกิดความเข้าใจ และเกิดความเห็นอกเห็นใจ แล้วตกลงร่วมกันจะบังคับตนเองว่าจะไม่ข่มเหงกัน ไม่หลอกลวงกล่าวเท็จต่อกัน จะช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้น ฯลฯ โดยจะทำเป็นกฎเกณฑ์ขึ้น

ขั้นที่ ๓ การทดลองปฏิบัติ

-ตกลงร่วมกันเขียนกฎเกณฑ์ สำหรับชั้นขึ้น สำหรับทุกคนปฏิบัติ เช่น ห้ามข่มเหงรังแก ห้ามลักขโมยของผู้อื่น ห้ามสูบบุหรี่ดื่มสุราและเสพสิ่งเสพติด เป็นต้น แล้วก็เริ่มทดลองปฏิบัติกันอย่างจริงจัง เป็นเวลา ๑ เดือน

-แต่ละกลุ่มจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นประจำวันทุก ๆ วัน ตลอดจนระยะของการทดลองนี้ เช่น บันทึกว่า ใครปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ประการใดบ้าง ใครบังคับตัวเองได้ผลดี ใครมีน้ำใจกว้างขวาง แบ่งปันสิ่งของให้แก่เพื่อนฝูง, ใครช่วยระงับเหตุทะเลาะวิวาท, และได้เกิดสันติสุขขึ้นในชั้นของเรามากหรือไม่ ฯลฯ

ขั้นที่ ๔ การวิเคราะห์ผลของการทดลอง

เอาเหตุการณ์ประจำวันทั้งเดือนที่บันทึกไว้ของแต่ละกลุ่มนั้น มาเปรียบเทียบและร่วมกันพิจารณาว่า ได้เกิดสันติสุขเพียงใด ผลการเบียดเบียนกันในห้องเรียนประการใด ข้าวของไม่หายแล้วไซ้ไหม นักเรียนที่สูบบุหรี่ หรือดื่มสุรา บังคับตัวเองให้เลิกได้ผลอย่างไร ห้องเรียนของเราเป็นสังคมที่น่าอยู่ ปลอดภัย รู้จักแบ่งปัน เห็นใจเพื่อน และให้เกียรติต่อกัน แล้วไซ้ไหม

ขั้นที่ ๕ การสรุปผล

๕.๑) เมื่อได้พิจารณาหรือวิเคราะห์ร่วมกันทั้งชั้นแล้ว นักเรียนก็ได้มองเห็นประโยชน์ของการที่มีกฎเกณฑ์เหล่านั้นต่อไป และควรจะเชิญชวนให้คนอื่น ๆ

ได้ปฏิบัติด้วย

๕.๒) แล้วจึงจดเอากฎเกณฑ์เหล่านั้น ไว้เป็นหลักฐานในสมุด อันเป็นกฎที่เรียกชื่อว่า เบญจศีล หรือ ศีล ๕ คือ

-ห้ามข่มเหง ทำร้ายร่างกาย หรือทำลายชีวิต

-ห้ามลักขโมย

-ห้ามประพฤติผิดในกาม

-ห้ามกล่าวเท็จ หลอกลวงผู้อื่น

-ห้ามดื่มของมึนเมา และเสพสิ่งเสพติด

ทั้งนี้ อาจให้จดไว้ด้วยเพื่อเป็นบทไว้ท่องจำ และปฏิบัติต่อไปในชีวิต

ขั้นตอนของวิธีสอนที่กล่าวมาแล้วนั้น ประกอบด้วยขั้นการกำหนดปัญหา, การตั้งสมมุติฐาน การทดลองปฏิบัติ, การวิเคราะห์ผลของการทดลอง, และ การสรุปผล ทั้ง ๕ ประการ

ถ้าใช้วิธีสอนแบบนี้บ่อยๆ โดยเฉพาะในส่วน of หลักสูตรที่มุ่งให้นักเรียนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เกิดบูรณาการในชีวิตนั้นแล้ว ก็จะทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับการแก้ปัญหา และมีนิสัยที่จะแก้ปัญหาติดตัวไป เมื่อเกิดปัญหาอะไรขึ้นในชีวิตของตนต่อไปข้างหน้า ก็จะไม่ตระหนกตกใจจนเกินไป แต่จะรีบพยายามแก้ไขปัญหานั้นที่โดยใช้วิธีการดังกล่าว นั้น

ดังนั้น จึงเห็นได้ชัดว่า ครูและนักการศึกษา ได้พยายามอย่างยิ่งที่จะนำเอา วิธีการแก้ปัญหา มาใช้เป็น วิธีสอน เพื่อช่วยให้นักเรียนของตนได้แก้ - ปัญหาต่างๆ ในชีวิตให้ตกไปตามสมควร และจะให้เกิดมีสภาวะที่เรียกว่า บูรณาการ ขึ้นในชีวิตของตนบ้างไม่มากนักน้อย

สาโรช บัวศรี